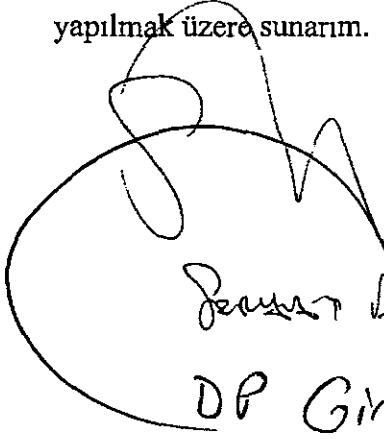

Tarih: 6. Nisan 2022

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

“Paris Anlaşması (Onay) Yasa Önerisi”ni İçtüzüğü’nün 81’inci maddesi uyarınca, gereği
yapılmak üzere sunarım.

İsmail Ayar
DP Girne Milletvekili

Y.Ö

PARİS ANLAŞMASI (ONAY) YASA ÖNERİSİ

GENEL GEREKÇE:

2020 sonrası iklim değişikliği rejiminin çerçevesini oluşturan Paris Anlaşması, 2015 yılında Paris'te düzenlenen BMİDÇS 21. Taraflar Konferansı'nda kabul edilmiştir. Anlaşma, 5 Ekim 2016 itibariyle, küresel sera gazı emisyonlarının %55'ini oluşturan en az 55 tarafın anlaşmayı onaylaması koşulunun karşılanması sonucunda, 4 Kasım 2016 itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Anlaşma, insan kaynaklı sera gazı salımlarının neden olduğu küresel sıcaklık artışını uzun vadede, sanayileşme öncesi döneme kıyasla 2 santigrat derecenin altına sınırlamayı hedeflemekte; bu konuda 1,5 santigrat dereceyi yakalamanın önemine dikkat çekmektedir.

Paris Anlaşması, 2020 sonrası süreçte, iklim değişikliği tehlikesine karşı küresel sosyo/ekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesini hedeflemektedir. İklim değişikliği ile mücadele bağlamında Anlaşma, ulusal katkılar, azaltım, uyum, kayıp/zarar, finansman, teknoloji geliştirme ve transferi, kapasite geliştirme, şeffaflık, durum değerlendirmesi konularına ilişkin uygulama usulleri belirlenmek üzere bir çerçeve oluşturmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti devleti Paris Anlaşması'nı, 22 Nisan 2016 tarihinde, New York'ta düzenlenen Yüksek Düzeyli İmza Töreni'nde 175 ülke temsilcisiyle birlikte imzalamış ve 7 Ekim 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanmıştır.

Çağımızın bir gerçeği olan küresel iklim krizi konusunda ülkemizin de üzerine düşeni yapması amacıyla işbu Yasa Önerisi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ:

Birinci Maddenin Gerekçesi: Meclis İçtüzüğüne uygun olarak yasanın kısa ismi düzenlenmiştir.

İkinci Maddenin Gerekçesi: Yasada geçen kavramlar tanımlanmıştır.

Üçüncü Maddenin Gerekçesi: Genel Gerekçede detaylı olarak açıklanan sebeplerle, Paris Anlaşması Yasanın ekindeki cetvele konarak Meclis tarafından onaylanması düzenlenmiştir.

Dördüncü Maddenin Gerekçesi: Anlaşmanın, tüm Bakanlıkları ilgilendiren geniş kapsamı dolayısıyla yürütme yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmiştir.

Beşinci Maddenin Gerekçesi: Anayasa gereği Yasanın Resmi Gazete'de yayımlanacağı kuralı düzenlenmiştir.

PARİS ANLAŞMASI (ONAY) YASA ÖNERİSİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar:

- Kısa İsim 1. Bu Yasa, Paris Anlaşması (onay) Yasası olarak isimlendirilir.
- Tefsir 2. Bu Yasada metin başka türlü gerektirmedikçe;
“Bakanlar Kurulu”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunu anlatır.
“Cumhuriyet Meclisi”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisini anlatır.
“Sözleşme” bu Yasa ile onaylanması uygun bulunan Paris Anlaşmasını anlatır.
- Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunması
BİRİNCİ CETVEL 3. Cumhuriyet Meclisi, bu Yasaya ekli Birinci Cetvelde metni yazılı Sözleşmenin onaylanmasını uygun bulur.
- Yürütme Yetkisi 4. Bu Yasayı, Bakanlar Kurulu yürütür.
- Yürürlüğe Giriş 5. Bu Yasa, Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

PARİS ANLAŞMASI

İşbu Anlaşmanın Tarafları,

Bundan sonra "Sözleşme" olarak anılacak olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin Tarafları sıfatıyla,

Sözleşme Taraflar Konferansının on yedinci oturumunda alınan 1/CP.17 kararı uyarınca kurulan Daha Etkin Tedbirler için Durban Platformu gereğince,

Sözleşmenin amacına yönelik olarak ve Sözleşmenin hakkaniyet ilkesine ve ortak ama farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve müteakıl yetkiler gibi ilkelere dayanarak,

İklim değişikliğinin doğurduğu acil tehdiye karşı elde bulunan en iyi bilimsel veriler temelinde etkin ve gittikçe gelişen bir müdahale gereğini kabul ederek,

Ayrıca gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle de iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında kırılgan ülkelerin Sözleşme kapsamında özel gereksinimlerini ve koşullarını kabul ederek,

İklim değişikliği eylemleri, müdahaleleri ve etkileri ile sürdürülebilir kalkınmaya adil erişim ve yoksulluğun ortadan kaldırılması arasındaki eşaslı ilişkiyi vurgulayarak,

Gıda güvenliğini sağlama ve açlığı sona erdirmeye yönelik temel önceliği ve gıda üretimi sistemlerinin iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel hassasiyetlerini dikkate alarak,

İklim değişikliğinin insanlığın ortak bir kaygısı olduğunu kabul ederek, Tarafların iklim değişikliğine müdahale amaçlı eyleme geçtiklerinde insan hakları, sağlık hakkı, yerli halkların, yerel toplulukların, göçmenlerin, çocukların, engellilerin ve hassas durumdaki kişilerin hakları, kalkınma hakkı ve ayrıca cinsiyetler arası eşitlik, kadınların güçlendirilmesine ve kuşaklar arası adalet konularındaki yükümlülüklerine uygun hareket etmeli, bu hususlara saygılı olmalı ve onları geliştirmelidir.

Sözleşmede belirtilen sera gazı yutak ve rezervuarlarını uygun şekilde korumanın önemini kabul ederek,

Tüm ekosistemlerin, bu kapsamda okyanusların bütünlüğünün güvenceye alınması, bazı kültürlerin Toprak Ana olarak adlandırdığı biyoçeşitliliğin korunmasının önemini ve iklim değişikliğine müdahalede faaliyete geçerken "iklim adaleti" kavramının önemini vurgulayarak,

İşbu Anlaşmada ele alınan her konunun her düzeyinde eğitimin, öğretimin, toplum bilincinin, halk katılımının, bilgiye açık erişimin ve işbirliğinin önemini teyit ederek,

İklim değişikliğine müdahale sırasında her düzeydeki idare ve muhtelif aktörler arasında ilgili Tarafların ulusal mevzuatı kapsamında sürdürülen ilişkilerin önemini kabul ederek,

Ayrıca gelişmiş ülke Tarafların öncülük ettiği sürdürülebilir yaşam tarzlarının ve sürdürülebilir tüketim ve üretim biçimlerinin iklim değişikliğine müdahalede oynadığı önemli rolü kabul ederek,

Aşağıdaki kararları almıştır:

MADDE 1

İşbu Anlaşmanın amacı yönünden Sözleşmenin Madde 1 hükmünde ifade edilen tanımlar geçerli olacaktır. Bunlara ek olarak:

1. "Sözleşme" 9 Mayıs 1992 tarihinde New York'ta kabul edilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi anlamındadır.
2. "Konferans" Sözleşme Taraflarının Konferansı anlamındadır.
3. "Taraflar" İşbu Anlaşmanın tarafı anlamındadır.

MADDE 2

1. Sözleşmenin uygulanmasına ve hedefine ulaşmakta destek niteliğindeki bu Anlaşma iklim değişikliği tehdidinde, sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğu ortadan kaldırma çabaları bağlamında küresel yanıtı aşağıdaki yollarla güçlendirmeyi amaçlamaktadır:

- (a) Küresel ortalama sıcaklıktaki artışı endüstri öncesi düzeylerin 2°C üstünün çok aşışında tutarak ve sıcaklık artışını endüstri öncesi düzeylerin 1,5°C üstüyle sınırlamak yönünde çaba göstererek bunların iklim değişikliği risk ve etkilerini önemli ölçüde sınırlayacağını kabul etmek,
- (b) İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum kabiliyetini arttırmak, iklim direncini ve sera gazı düşük emisyonlu büyümeyi gıda üretimini tehdit etmeyecek şekilde güçlendirmek,
- (c) Düşük emisyonlu ve iklim yönünden dirençli büyümeyle uyumlu finansman akışını sağlamak.

2. İşbu Anlaşma hakkaniyet ilkesine ve ortak fakat farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve müteakıl yetkiler ilkelere yansıtacak şekilde uygulanacaktır.

MADDE 3

İklim değişikliğine küresel müdahale yönünden ulusal düzeyde belirlenmiş katkılar olarak Tarafların tamamı İşbu Anlaşmanın Madde 2 hükmünde belirtilen amacı elde etme yönünde Madde 4, 7, 9, 10, 11 ve 13 hükümlerinde belirlenen istekli çabaları üstlenecek ve iletacaktır. Tarafların tamamının çabaları gelişmekte olan ülke Tarafların İşbu Anlaşmayı uygulamaları yönünden desteklenmesini kabul ederken zaman içinde bir ilerlemeyi ifade edecektir.

MADDE 4

1. Madde 2 hükmünde ifade edilen uzun vadeli sıcaklık hedefine ulaşabilmek için Taraflar sera gazı emisyonları küresel zirve değerlerine en kısa sürede ulaşmayı amaçlarken zirve değerlere ulaşılmasının gelişmekte olan ülke Taraflar yönünden daha geç gerçekleşeceğini dikkate alarak bunun ardından

eldeki en iyi bilimsel veriler ışığında ve bu yüzyılın ikinci yarısında sera gazlarının kaynaklar temelinde insan kaynaklı emisyonları ile yutaklar temelinde uzaklaştırmaları arasında dengeyi adalet temelinde ve sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması çabaları bağlamında hızla azaltım çalışmalarına başlamayı amaçlar.

2. Taraflardan her birisi elde etmeyi amaçladığı ardışık ulusal katkıları hazırlayacak, iletecek ve sürdürecektir. Taraflar bu katkıların amaçlarına ulaşmaya yönelik ulusal azaltım tedbirlerini hayat geçirecektir.

3. Her bir Tarafa ait ardışık ulusal katkılar o Tarafın sürmekte olan ulusal katkısına göre ilerlemeyi ifade edecek ve en yüksek olası isteği yansıtırken o Tarafın ortak ama farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve mütakabil kapasitelerini temsil edecektir.

4. Gelişmiş ülke Taraflar ekonomi genelinde mutlak emisyon azaltım hedeflerini üstlenerek öncülük etmeye devam etmelidirler. Gelişmekte olan ülke Taraflar azaltım çabalarını güçlendirmeyi sürdürmeli ve emisyon azaltım veya sınırlama hedeflerini zaman içinde ekonomi geneline genişletme çabaları için teşvik edilmelidir.

5. Gelişmekte olan ülke Taraflara sunulacak desteğin faaliyetlerinde istekliliği arttıracak dikkate alarak gelişmekte olan ülke Taraflara işbu Maddenin uygulanmasında ve Madde 9, 10 ve 11 çerçevesinde destek sağlanacaktır.

6. En az gelişmiş ülkeler ve küçük ada gelişmekte olan devletleri düşük sera gazı emisyonlu büyüme strateji, plan ve eylemlerini özel koşulları çerçevesinde hazırlayarak iletebilirler.

7. Tarafların uyum faaliyetlerinden ve/veya ekonomik çeşitlendirme planlarından kaynaklı ek faydalar işbu Madde kapsamındaki azaltım sonuçlarına katkıda bulunabilir.

8. Ulusal düzeyde belirlenmiş katkıları sunarken Tarafların tamamı 1/CP.21 kararı ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına alınan diğer ilgili kararlar gereğince netlik, şeffaflık ve anlaşılabilirlik için gerekli bilgileri temin edecektir.

9. Tarafların tamamı 1/CP.21 kararı ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına alınan diğer ilgili kararlar gereğince ulusal katkıları her beş yılda bir iletecek ve Madde 14 hükmünde ifade edilen küresel envanter sonuçlarıyla ilgili olarak bilgilendirilecektir.

10. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı ulusal katkılar için ortak bir takvimi ilk oturumunda görüşecektir.

11. Taraflardan herhangi birisi mevcut ulusal katkısını isteklilik düzeyini yükseltmek amacıyla ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek usule uygun olarak uyarılayabilir.

12. Taraflarca iletilen ulusal katkılar Sekretarya tarafından tutulan ortak bir kayda geçirilecektir.

13. Taraflar belirledikleri ulusal katkılarının hesaplanmasından sorumlu olacaklardır. Kendi ulusal katkılarına tekabül eden insan kaynaklı emisyonları ve uzaklaştırmaları hesaplararken Taraflar Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek usule uygun olarak çevresel bütünlüğü, şeffaflığı, doğruluğu, tamlığı, karşılaştırılabilirliği ve tutarlılığı ön plana çıkaracak ve mükerrer sayımın

önlenmesini sağlayacaklardır.

14. Ulusal katkıları bağlamında, Taraflar insan kaynaklı emisyon ve uzaklaştırmalar yönünden azaltım faaliyetlerini kabul eder ve uygularken Sözleşme kapsamındaki mevcut yöntem ve düzenlemeleri işbu Maddenin fıkra 13 hükmü çerçevesinde dikkate alacaktır.

15. Taraflar işbu Anlaşmanın uygulanmasında ekonomileri müdahale tedbirlerinden en çok etkilenen Tarafların, özel olarak gelişmekte olan ülke Tarafların kaygılarını göz önünde bulunduracaktır.

16. Taraflar, bu kapsamda bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri ve bunların üye devletleri, işbu Maddenin fıkra 2 hükmü çerçevesinde ortak hareket etme kararı alırlarsa Sekretaryayı bu yönde varılan anlaşmanın hükümlerinden, bu bağlamda Taraflara ilgili süre zarfında ayrı ayrı tahsis edilen emisyon düzeylerinden, ulusal katkıları iletmeleri sırasında haberdar edecektir. Sekretarya da o anlaşmanın hükümlerini Taraflara ve Sözleşme imzacılarına duyuracaktır.

17. Böyle bir anlaşmaya varan her bir Taraf işbu Maddenin 13 ve 14. fıkra hükümleriyle Madde 13 ve 15 uyarınca, yukarıdaki **16.** fıkra kapsamındaki emisyon düzeyinden anlaşmada belirtilen miktar üzerinden sorumlu olacaktır.

18. Eğer birlikte hareket etmeyi kararlaştıran Taraflar kendisi de işbu Anlaşmaya taraf bir bölgesel ekonomik işbirliği örgütü çerçevesinde davranmak üzerinde anlaşmışlarsa işbu Maddenin 13 ve 14. fıkra hükümleriyle Madde 13 ve 15 uyarınca, yukarıdaki **16.** fıkra kapsamındaki emisyon düzeyinden hem bu bölgesel ekonomik işbirliği örgütünün her bir üye devlet tekil olarak, hem de bölgesel ekonomik işbirliği örgütü birlikte ve anlaşmada belirtilen miktar üzerinden sorumlu olacaktır.

19. Tarafların tamamı uzun vadeli düşük sera gazı emisyonlu büyüme stratejilerini ortak ama farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve mütakabil kapasitelerini dikkate alan Madde 2 hükmüne uygun şekilde formüle etmek ve iletmek için çaba gösterecektir.

MADDE 5

1. Taraflar Sözleşme Madde 4 fıkra 1(d) hükmünde ifade edilen sera gazı yutak ve rezervuarlarını ve bu kapsamda ormanları uygun şekilde muhafaza etmek ve güçlendirmek için harekete geçecektir.

2. Taraflar Sözleşme çerçevesinde kararlaştırılmış bulunan mevcut çerçeveyi hayata geçirmek ve sonuç temelli ödemeler gibi yöntemlerle desteklemek için harekete geçmeye orman-sızlaşma ve orman alanlarının bozulmasından kaynaklı emisyonların azaltılmasıyla ilgili eylemler için politika yaklaşımları ve pozitif teşvikler, ormanların korunmasının ve sürdürülebilir yönetiminin ve gelişmekte olan ülkelerde orman karbon stoklarının güçlendirilmesinin oynadığı rol, ormanların bütünsel ve sürdürülebilir yönetimi için ortak azaltım ve uyum yaklaşımları gibi alternatif politika yaklaşımlarıyla birlikte bu yaklaşımlarla ilgili karbon dışı yararların uygun şekilde teşvik edilmesinin önemini teyit ederlerken yönlendirilirler.

MADDE 6

1. Taraflar Taraflardan bazılarının ulusal katkılarının uygulanması yönünden azaltım ve uyum faaliyetlerinde daha üst

düzeyle istekliliğe olanak sağlanması ve sürdürülebilir kalkınma ve çevresel bütünlüğün desteklenmesi için gönüllü işbirliği yolunu seçebileceklerini kabul eder.

2. Taraflar uluslararası olarak aktarılmış azaltım sonuçlarının ulusal katkılara yönlendirilerek kullanılmasını kapsayan işbirlikçi yaklaşımlara gönüllü temelde katılırken sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek ve çevresel bütünlükte birlikte özellikle idarede şeffaflığı temin edecek ve diğer sakıncaların yanında mükerrer sayımı da engellemek için Paris Anlaşması Taraflarının buluşması niteliğinde olan Taraflar Konferansının kabul ettiği yönlendirici düzenlemelere uygun, güvenilir bir hesap sistemi uygulayacaktır.

3. Uluslararası olarak aktarılmış azaltım sonuçlarının işbu Anlaşma çerçevesinde ulusal olarak belirlenmiş katkılara ulaşmak amacıyla kullanılması gönüllülük esasında olacak ve katılan Tarafların yetkilendirmesiyle gerçekleştirilecektir.

4. Sera gazı salımlarının azaltılmasına ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesine katkıda bulunmak amaçlı bir mekanizma işbu Anlaşma kapsamında ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının yetki ve yönlendirmesi altında, Taraflarca gönüllülük esasında kullanılmak üzere oluşturulmaktadır. Bu mekanizmaya Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca belirlenmiş bir organ tarafından nezaret edilecek ve aşağıdaki hedeflere ulaşmaya çalışılacaktır:

- (a) Sera gazı salımlarının azaltılmasını sürdürülebilir kalkınmanın güçlendirilmesiyle birlikte desteklemek,
- (b) Tarafça yetkilendirilen kamu veya özel tüzellerin sera gazı salımlarının azaltılmasına katılmasını teşvik etmek ve kolaylaştırmak,
- (c) Başka Tarafların da kendi ulusal katkılarını gerçekleştirmeleri için kullanabilecekleri sağlam azaltımlarıyla sonuçlanan azaltım faaliyetlerinden faydalanacak ev sahibi Tarafın emisyon düzeylerinin azaltılmasına katkıda bulunmak,
- (d) Küresel emisyonlarda toplam bir azaltımı sağlamak.

5. İşbu Madde fıkra 4 hükmünce ifade edilen mekanizmadan kaynaklanan sağlam azaltımları başka bir Tarafın kendi ulusal katkısını gerçekleştirdiğini göstermek için kullanılmışsa ev sahibi Tarafın ulusal katkısının gerçekleştirildiğini göstermek amacıyla kullanılmayacaktır.

6. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Madde fıkra 4 hükmünce ifade edilen mekanizma kapsamındaki faaliyetlerin maddi getirisinin bir kısmının idari harcamaların karşılanması ve ayrıca iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel hassasiyeti bulunan gelişmekte olan ülke Tarafların uyum giderlerinde yardımcı olunması için kullanılmasını güvenceye alacaktır.

7. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Madde fıkra 4 hükmünce ifade edilen mekanizma için kuralları, şekilleri ve usulleri ilk oturumunda kabul edecektir.

8. Taraflar Tarafların ulusal katkılarını sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması bağlamında, koordine ve etkin şekilde, bu kapsamda azaltım, uyum, finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme konularında uygulamaları için gerekli desteğin sağlanmasında bütünlüklü, bütüncül ve den-

geli piyasa dışı yaklaşımların önemini kabul ederler. Bu yaklaşımların amacı:

- (a) Azaltım ve uyum yönünde istekliliğin desteklenmesi,
- (b) Ulusal katkılarının uygulanmasında kamu ve özel sektör katılımının güçlendirilmesi,
- (c) Belgeler ve ilgili kurumsal düzenlemeleri kapsayıcı koordinasyon için olanaklar sağlanması olacaktır.

9. Sürdürülebilir kalkınma için piyasa dışı yaklaşımlara ilişkin çerçeve işbu Madde fıkra 8 hükmünde belirtilen piyasa dışı yaklaşımları desteklemek amacıyla işbu Anlaşmada tanımlanmaktadır.

MADDE 7

1. İşbu Anlaşma Tarafları uyum kapasitesinin artırılması, dirençliliğin güçlendirilmesi ve iklim değişikliği karşısında kırılganlığın azaltılması için, sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunma ve Madde 2 kapsamında tanımlanan sıcaklık hedefi açısından uygun bir uyum tedbiri alınmasını sağlamak üzere uyum konusunda küresel bir hedefi belirlemektedirler.

2. Taraflar uyumun yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası tüm boyutlarıyla birlikte karşılaşılan küresel bir zorluk olduğunu ve insanları, geçim kaynaklarını ve ekosistemlerini korumak amaçlı olarak iklim değişikliğine uzun vadeli ve küresel müdahalenin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine özel olarak hassas gelişmekte olan ülke Tarafların acil ve dolaysız gereksinimlerini dikkate alarak uygulanmasında kilit bir bileşen olmanın yanında temel katkı sağladığını da kabul ederler.

3. Gelişmekte olan ülke Tarafların uyum çabaları Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda kabul edilen usul ve esaslar çerçevesinde tanınacaktır.

4. Taraflar uyum için mevcut gereksinimin önemli olduğunu ve daha yüksek seviyede azaltmanın ek uyum çalışmalarına duyulan ihtiyacı azaltacağını ve daha fazla uyum ihtiyacının daha yüksek uyum maliyeti anlamına geleceğini kabul ederler.

5. Taraflar uyum faaliyetinin ülke temelli, cinsiyetler konusunda duyarlı, katılımcı ve tamamen şeffaf bir yaklaşımı takip etmesi gerektiğini, bu yaklaşımda kırılgan grupların, toplulukların ve ekosistemlerin dikkate alınacağını ve mevcut en iyi bilimsel veriler ve uygun hallerde uyumu ilgili sosyo-ekonomik ve çevresel politika ve eylemlere entegre etmek üzere kullanılan geleneksel bilgiler, yerli halkların bilgileri ve yerel bilgi sistemleri ışığında temellendirileceğini ve yönlendirileceğini kabul ve taahhüt ederler.

6. Taraflar uyum çabalarında desteğin ve uluslararası işbirliğinin önemini ve gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında kırılgan olanların gereksinimlerini dikkate almanın önemini kabul ederler.

7. Taraflar uyum konusunda faaliyetlerini güçlendirici işbirliklerini aşağıdaki konular dâhil olmak üzere Cancun Uyum Çerçevesini dikkate alarak geliştireceklerdir:

- (a) Uyum faaliyetlerine ilişkin bilim, planlama, politika ve uygulama gibi konularla bağlantılı bilgilerin, iyi uy-

2. Diğer Taraflar ise bu desteği gönüllülük esasında sağlama veya sürdürmeye teşvik edilirler.

3. Küresel çabanın bir parçası olarak gelişmiş ülke Taraflar ülke temelli stratejiler gibi çeşitli eylemler üzerinden ve gelişmekte olan ülke Tarafların gereksinimlerini ve önceliklerini gözeterek, kamu fonlarının önemli rolünü dikkate alan şekilde çok çeşitli kaynak, araç ve kanallardan iklim finansmanını harekete geçirmekte öncü rol oynamaya devam etmelidir. İklim finansmanının bu şekilde sağlanması önceki çabalara göre ileri bir noktayı temsil ediyor olmalıdır.

4. Ölçeklendirilmiş finansal kaynakların sağlanması uyum ve azaltım arasında bir dengeye ulaşmayı amaçlamalı, ülke temelli stratejileri ve gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel olarak kırılganlık taşıyan ve en az gelişmiş ülkeler ve küçük ada gelişmekte olan devletleri gibi uyum için kamusal ve hibe temelli kaynaklara gereksinim duyan ölçüde ciddi kapasite kısıtlılıkları bulunan Tarafların önceliklerini ve gereksinimlerini dikkate almalıdır.

5. Gelişmiş ülke Taraflar işbu Madde 1 ve 3. fıkralarında belirtilen nitel ve nicel betimleyici bilgileri gelişmekte olan ülke Taraflara sağlanacak kamusal finansman kaynaklarının planlanan düzeyleriyle birlikte iki yılda bir olmak üzere ileteceklerdir. Kaynak sağlayan diğer Taraflar ise bu bildirimini yine iki yılda bir olmak üzere gönüllülük esasında sağlamaya teşvik edilirler.

6. Madde 14 hükmünce ifade edilen küresel envanter gelişmiş ülke Tarafların ve/veya Anlaşma organlarının iklim finansmanına ilişkin çabaları hakkında gerekli bilgileri de dikkate alacaktır.

7. Gelişmiş ülke Taraflar gelişmekte olan ülke Taraflara kamusal müdahaleler sonucunda sağlanan ve kullanılan destek hakkında şeffaf ve tutarlı bilgileri iki yılda bir olmak üzere ve Madde 13, fıkra 13 hükmü gereğince Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda kabul edilecek şekil, usul ve düzenlemele- re uygun şekilde bildirecektir. Diğer Taraflar da bu şekilde hareket etmeye teşvik edilirler.

8. Sözleşmenin Finansal Mekanizması ve bu kapsamda operasyonel tüzelleriyle birlikte Anlaşmanın finansal mekanizması olarak işlev görecektir.

9. İşbu Anlaşma çerçevesinde hizmet veren kuruluşlar, bu kapsamda Sözleşme Finansal Mekanizmasının operasyonel tüzelleri finansal kaynaklara yalınlaştırılmış onay prosedürleri ve gelişmekte olan ülke Taraflara, özel olarak en az gelişmiş ülkeler ile küçük ada gelişmekte olan devletlerine ulusal iklim stratejileri ve planları bağlamında güçlendirilmiş hazırlıklılık desteği sağlanmasını amaçlamalıdır.

MADDE 10

1. Taraflar iklim değişikliği karşısında esnekliğin geliştirilmesi ve sera gazı salımlarının azlatılması yönlerinden teknoloji geliştirme ve transferinin tam olarak hayata geçirilmesinin önemi konusunda uzun vadeli bir vizyonu paylaşmaktadırlar.

2. Taraflar işbu Anlaşma çerçevesinde azaltım ve uyum eylemlerinin hayata geçirilmesi yönünden teknolojinin önemi-

ne dikkat çekerek ve mevcut teknoloji kullanımı ve yaygınlaştırılması çabalarını bilerek teknoloji geliştirme ve transferi konularında işbirliği faaliyetlerini güçlendireceklerdir.

3. Sözleşme kapsamında kurulan Teknoloji Mekanizması Anlaşma çerçevesinde işlev gösterecektir.

4. Teknoloji Mekanizmasının işbu Anlaşmanın uygulanmasını destek amaçlı teknoloji geliştirme ve transferi için güçlendirilmiş eylemi desteklemek ve kolaylaştırmak yönünde çalışmalarında işbu Madde fıkra 1 hükmündeki uzun vadeli bakış üzerinden kapsayıcı bir düzenleyicilik sağlamak amacıyla bir teknoloji çerçevesi oluşturulmuştur.

5. Yeniliklerin hızlandırılması, teşvik edilmesi ve olanaklı kılınması iklim değişikliğine etkin, uzun vadeli bir küresel yanıt verilmesi ve ekonomik büyüme ile sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için kritik öneme sahiptir. Bu çabalar araştırma ve geliştirmede işbirlikçi yaklaşımlar ve gelişmekte olan ülke Tarafların özellikle teknoloji çevriminin ilk evrelerinde teknolojiye erişimlerini kolaylaştırmak için Teknoloji Mekanizması tarafından ve Sözleşme Finansal Mekanizmasının mali araçları üzerinden uygun şekilde desteklenecektir.

6. Destek, bu kapsamda finansal destek, işbu Maddenin uygulanması, bu çerçevede teknoloji geliştirme ve transferi hakkında işbirlikçi eylemin teknoloji çevriminin farklı aşamalarında güçlendirilmesi amacıyla ve azaltım ile uyum destekleri arasında bir denge oluşturma perspektifiyle gelişmekte olan ülke Taraflara temin edilecektir.

MADDE 11

1. İşbu Anlaşma çerçevesindeki kapasite geliştirme çabaları gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle en az gelişmiş ülkeler ve ayrıca küçük ada gelişmekte olan devletleri gibi iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel hassasiyete sahip Tarafların uyum ve azaltım faaliyetlerini hayata geçirmek gibi etkin iklim değişikliği eylemlerine girişmek yönünde kapasite ve yeteneklerini güçlendirmeli ve teknoloji geliştirme, dağıtım ve kullanımını, iklim finansmanına erişimi, eğitim, öğretim ve toplum bilincinin ilgili yönlerini ve bilginin şeffaf, zamanında ve doğru içerikte aktarılmasını kolaylaştırmalıdır.

2. Kapasite geliştirme ülke temelli, ulusal gereksinimlere dayanır ve hitap eder olacak ve Tarafların, özel olarak gelişmekte olan ülke Tarafların sahipliğini ulusal, ulusal altı ve yerel düzeylerde destekleyecektir. Kapasite geliştirme çıkartılan dersler, bu kapsamda Sözleşme gereği kapasite geliştirme çalışmalarından dersler ekseninde yönlendirilecek ve katılımcı, ortaklaşmacı ve cinsiyetler konusunda duyarlı, etkin ve süreklilik arz eden bir süreç oluşturacaktır.

3. Gelişmekte olan ülke Tarafların işbu Anlaşmayı uygulama yönünden kapasitesini güçlendirmek için Tarafların tamamı işbirliği yapmalıdır. Gelişmiş ülke Taraflar gelişmekte olan ülke Taraflardaki kapasite geliştirme çalışmalarına desteklerini arttırmalıdır.

4. Gelişmekte olan ülke Tarafların işbu Anlaşmayı uygulama kapasitelerini bölgesel, iki taraflı ve çok taraflı yaklaşımlarla destekleyen tüm Taraflar kapasite geliştirme konusundaki bu eylem veya tedbirler konusunda düzenli

gulamaların, deneyimlerin ve çıkarılan derslerin paylaşılması,

(b) Sözleşme kapsamında işbu Anlaşmaya ilişkin olan kurumsal düzenlemelerin ilgili bilgi ve verilerin sentezlenmesi ve Taraflara teknik destek ve rehberlik sağlanması için güçlendirilmesi,

(c) İklim hakkında bilimsel bilgilerin, bu kapsamda iklim sisteminin ve erken uyarı sistemlerinin araştırılmasının, sistematik gözleminin iklim kuruluşlarını bilgilendiren ve karar almayı destekleyen şekilde güçlendirilmesi,

(d) Gelişmekte olan ülke Taraflara etkili uyum uygulamalarının, uyum gereksinimlerinin ve önceliklerinin, uyum faaliyet ve çalışmalarını için sağlanan ve alınan desteğin ve zorluklar ve boşlukların tanımlanması konusunda iyi uygulamaları teşvik eden biçimde destek sağlanması,

(e) Uyum faaliyetlerinin etkinliğinin ve kalıcılığının geliştirilmesi.

8. Birleşmiş Milletlerin uzman örgütleri ve kurumları Tarafların işbu Madde fıkra 7 hükmüncü tanımlanan çabalarını işbu Madde fıkra 5 hükmünü dikkate almak suretiyle desteklemeye teşvik edilir.

9. Her bir Taraf, uygun olan şekilde, uyum planlama süreçlerinde ve faaliyetlerin hayata geçirilmesinde, bu kapsamda ilgili plan, politika ve/veya katkılarının oluşturulmasında veya geliştirilmesinde katılım sağlayacaktır. Bu katılım sunuları kapsayabilir:

(a) Uyum eylemleri, taahhütleri ve/veya çabalarının hayata geçirilmesi,

(b) Ulusal uyum planlarının formüle edilmesi ve hayata geçirilmesi süreci,

(c) İklim değişikliği etkileri ve kırılganlığın ulusal olarak öncelikli belirlenmiş eylemleri kırılgan insanları, yerleri ve ekosistemleri dikkate alarak formüle etme perspektifiyle değerlendirilmesi,

(d) Uyum planları, politikaları, programları ve eylemlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bunlardan dersler çıkartılması,

(e) Sosyo-ekonomik ve ekolojik sistemlerin esnekliğinin ekonomik çeşitlendirme ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi gibi yöntemlerle inşa edilmesi.

10. Taraflardan her birisi sunacağı ve periyodik olarak güncelleyeceği, önceliklerini, uygulama ve destek gereksinimlerini, planlarını ve eylemlerini geliştirmekte olan ülke Taraflara herhangi bir ek yük yüklemeksizin içerebilecek bir uyum bildirimini oluşturacaktır.

11. İşbu Madde fıkra 10 hükmünde belirtilen uyum bildirimini iletilen diğer bildirim veya belgelerin, bu kapsamda ulusal uyum planının, Madde 4 fıkra 2 hükmüncü belirtilen ulusal katkının ve/veya ulusal bildirim parçası olarak veya onlarla bağlantılı şekilde sunulacak ve periyodik olarak güncellenecektir.

12. İşbu Madde fıkra 10 hükmünde belirtilen uyum bildirimini Sekreteryaya tarafından tutulan ortak kayıt bünyesinde kaydedilecektir.

13. İşbu Madde fıkra 7,9, 10 ve 11 hükümlerinin Madde 9, 10

ve 11 çerçevesinde uygulanması için geliştirmekte olan ülke Taraflara sürekli ve güçlendirilmiş uluslararası destek sağlanacaktır.

14. Madde 14 tarafından belirtilen küresel envanter diğer hususların yanında aşağıdakileri içerecektir:

(a) Gelişmekte olan ülke Tarafların uyum çabalarının tanınması,

(b) Uyum faaliyeti uygulamasının işbu Madde fıkra 10 hükmüncü belirtilen uyum bildirimini dikkate alınarak güçlendirilmesi,

(c) Uyumun ve uyum için sağlanan desteğin uygunluğunun ve etkinliğinin gözden geçirilmesi,

(d) İşbu Madde fıkra 1 tarafından belirtilen küresel uyum hedefine ulaşmada kaydedilen toplam ilerlemenin gözden geçirilmesi.

MADDE 8

1. Taraflar iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle, bu kapsamda ekstrem hava olayları ve yavaş başlangıç olaylarıyla ilgili kayıp ve zararın tersine çevrilmesinin, azaltılmasının, bunlara müdahale edilmesinin ve kayıp ve zarar riskinin azaltılmasında sürdürülebilir kalkınmanın oynadığı rolün önemini bilmektedirler.

2. İklim Değişimiyle Etkileriyle İlişkili Kayıp ve Zarar için Varşova Uluslararası Mekanizması Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının yetkisine ve yönlendirilmesine tâbi olacak ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılacağı üzere desteklenip güçlendirilebilecektir.

3. Taraflar iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle ilgili kayıp ve zarar yönünden işbirlikçi ve kolaylaştırıcı bir zeminde, örneğin Varşova Uluslararası Mekanizması üzerinden karşılıklı anlayışı, eylem ve desteği güçlendirmelidir.

4. Bu nedenle karşılıklı anlayışı, eylem ve desteği güçlendirme amaçlı işbirliği ve kolaylaştırma alanları aşağıdakileri kapsayabilir:

(a) Erken uyarı sistemleri,

(b) Acil durumlara hazırlıklılık,

(c) Yavaş başlayan iklim olayları,

(d) Geri döndürülemez ve kalıcı kayıp ve zarar içerebilen olaylar,

(e) Kapsamlı risk değerlendirmesi ve yönetimi,

(f) Risk sigortası kaynakları, iklim riski havuz sistemi ve diğer sigorta çözümleri,

(g) Ekonomik olmayan kayıplar,

(h) Toplulukların, geçim kaynaklarının ve ekosistemlerin esnekliği.

5. Varşova Uluslararası Mekanizması Anlaşma kapsamındaki mevcut organlar ve uzman gruplarıyla ve ayrıca Anlaşma dışında yer alan ilgili kurumlar ve uzmanlık organlarıyla işbirliği yapacaktır.

MADDE 9

1. Gelişmiş ülke Taraflar Sözleşme kapsamındaki mevcut yükümlülüklerinin bir uzantısı olarak geliştirmekte olan ülke Taraflara azaltım ve uyum yönünden destek amaçlı mali kaynaklar temin edeceklerdir.

olarak bildirim yapmalıdır. Gelişmekte olan ülke Taraflar ise işbu Anlaşmanın uygulanması yönünden kapasite geliştirme planlarını, politikalarını, eylemlerini veya tedbirlerini hayata geçirme konusundaki ilerlemeyi düzenli olarak bildirecektir.

5. Kapasite geliştirme faaliyetleri işbu Anlaşmanın uygulanmasını destekleme amaçlı uygun kurumsal düzenlemeler, bu kapsamda Sözleşme çerçevesinde kurulmuş olup da işbu Anlaşma kapsamında işlev gösteren uygun kurumsal düzenlemeler üzerinden güçlendirilecektir. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı kapasite geliştirmeye ilişkin başlangıç kurumsal düzenlemelerini ilk oturumunda görüşecek ve karara bağlayacaktır.

MADDE 12

Taraflar uygun şekilde iklim değişikliği eğitimini, öğretimini, toplum bilincini, halkın katılımını ve bilgiye açık erişimi bu adımların işbu Anlaşma kapsamındaki eylemleri güçlendirmek için önemini bilinciyle güçlendirecek tedbirler alınmasında işbirliği yapacaklardır.

MADDE 13

1. Karşılıklı güven tesis etmek ve etkin uygulamayı desteklemek için eylem ve destek konularında, Tarafların farklı kapasitelerini dikkate alan ve kolektif deneyimler üzerine inşa edilen, içsel esnekliğe sahip bir güçlendirilmiş şeffaflık çerçevesi işbu Anlaşmayla oluşturulmaktadır.

2. Şeffaflık çerçevesi işbu Anlaşma hükümlerinin uygulanması konusunda gelişmekte olan ülke Tarafların kendi kapasiteleri ışığında gereksinim duydukları esnekliği sağlayacaktır. İşbu Madde fıkra 13 hükmünce belirtilen şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler bu esnekliği yansıtabilir.

3. Şeffaflık çerçevesi Sözleşme kapsamındaki şeffaflık düzenlemelerine, en az gelişmiş ülkelerin ve küçük ada gelişmekte olan devletlerinin özel koşullarını dikkate alarak dayanacak ve bunları güçlendirecek ve kolaylaştırıcı şekilde, aşırı zorlayıcı ve cezalandırıcı olmayan bir tarzda, ulusal egemenliğe saygılı biçimde ve Taraflar üzerine aşırı yük bindirmeyi önleyerek uygulanacaktır.

4. Sözleşme kapsamındaki şeffaflık düzenlemeleri, bu kapsamda ulusal bildirimler, iki yıllık raporlar ve iki yıllık güncelleme raporları, uluslararası değerlendirme ve inceleme ile uluslararası istişare ve analiz işbu Madde fıkra 13 gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemelerin oluşturulmasında esas alınacak deneyimin parçası olacaktır.

5. Faaliyet şeffaflık çerçevesinin amacı iklim değişikliği eylemini Madde 2 hükmünce belirtilen Sözleşme amacının ışığında, Tarafların Madde 4 çerçevesindeki bireysel ulusal katkılarını gerçekleştirme yönünde ilerlemenin netliği ve takibi ile Madde 14 tarafından belirtilen küresel envantere veri teşkil edecek iyi uygulamalar, öncelikler, gereksinimler ve boşluklar dâhil olmak üzere Tarafların Madde 7 kapsamındaki uyum eyleminin net şekilde anlaşılmasını sağlamaktır.

6. Destek şeffaflık çerçevesinin amacı ilgili Tarafların Madde 4, 7, 9, 10 ve 11 kapsamındaki iklim değişikliği eylemleri

bağlamında sağladıkları ve aldıkları desteğin net şekilde anlaşılmasını ve sunulan toplam finansal desteğin Madde 14 tarafından belirtilen küresel envantere veri teşkil edecek şekilde mümkün olduğu ölçüde eksiksiz bir görüntüsünün çıkartılmasını sağlamaktır.

7. Taraflardan her birisi aşağıdaki bilgileri düzenli olarak temin edecektir:

(a) Sera gazlarının kaynak başına insan kaynaklı salımlarının ve yutak başına uzaklaştırmalarının Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından kabul edilmiş ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılmış iyi uygulama yöntemleri kullanılarak hazırlanmış ulusal envanter raporu,

(b) Madde 4 kapsamında belirlenen ulusal katkıyı uygulamak ve elde etmek yönünde kaydedilen ilerlemeyi izleyebilmek için gerekli bilgiler.

8. Ayrıca her bir Taraf Madde 7 kapsamında iklim değişikliği etkilerine ve uyuma ilişkin bilgileri uygun şekilde sunacaktır.

9. Gelişmiş ülke Taraflar ve destek sağlayan diğer Taraflar gelişmekte olan ülke Taraflara Madde 9, 10 ve 11 uyarınca finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme desteği hakkında bilgi sunacaklardır.

10. Gelişmekte olan ülke Taraflar Madde 9, 10 ve 11 uyarınca aldıkları finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme desteği hakkında bilgi sunacaklardır.

11. Taraflardan her birisinin işbu Madde fıkra 7 ve 9 hükümleri gereğince sundukları bilgiler 1/CP.21 kararı uyarınca teknik uzman incelemesinden geçirilecektir. Kapasiteleri ışığında ihtiyaç duyan gelişmekte olan ülke Taraflar için inceleme süreci kapasite geliştirme gereksinimlerinin tanımlanmasını da kapsayacaktır. Buna ek olarak her bir Taraf Madde 9 kapsamındaki çabaları yönünden ve uygulanması ile ulusal katkısının gerçekleştirilmesi yönlerinden kolaylaştırıcı, çok taraflı bir ilerleme değerlendirmeye katılacaktır.

12. Bu fıkra kapsamındaki teknik uzman incelemesi Tarafa sağlanan desteği ve bunun uygulanmasıyla birlikte ulusal katkısının gerçekleştirilmesine ilişkin değerlendirmeyi içerecektir. İnceleme ayrıca Tarafın ilerleme gösterdiği alanları saptayacak ve sunulan bilgilerin işbu Madde fıkra 13 hükmünde ifade edilen şekiller, usuller ve düzenlemelerle uyumunu Tarafa işbu Madde fıkra 2 kapsamında tanınan esnekliği dikkate alarak tespit edecektir. İncelemede gelişmekte olan ülke Tarafların ilgili ulusal kapasitelerine ve koşullarına özel bir dikkat gösterilecektir.

13. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı Sözleşmenin şeffaflığa ilişkin düzenlemelerinden edinilen deneyimler temelinde ve işbu Maddenin ilgili hükümleri uyarınca faaliyet ve destek şeffaflığı yönünden ortak şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeleri ilk oturumunda kabul edecektir.

14. Gelişmekte olan ülke Taraflara destek işbu Maddenin uygulanmasını sağlamak için temin edilecektir.

15. Gelişmekte olan ülke Taraflara destek ayrıca gelişmekte olan ülke Tarafların şeffaflıkla ilgili kapasite geliştirme çalışmaları için sürekli olarak temin edilecektir.

MADDE 14

1. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Anlaşmanın amacının elde edilmesi ve uzun vadeli hedefleri yönünde ortak ilerlemeyi değerlendirmek için işbu Anlaşmanın uygulanmasının envanter kaydını periyodik olarak tutacaktır ("küresel envanter" olarak adlandırılır). Bunu azaltmayı, uyumu ve uygulama ve destek araçlarını dikkate alarak, hakkaniyet ilkesi ve eldeki en iyi bilimsel veriler ışığında kapsayıcı ve kolaylaştırıcı bir tutumla gerçekleştirecektir.
2. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı ilk küresel envanterini 2023 yılında düzenleyecek ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından başkaca bir periyod belirlenmiş olmadıkça müteakip her beş yılda bir envanter düzenleyecektir.
3. Küresel envanter sonucu ulusal temelde belirlenen şekilde Tarafların eylemlerini ve desteği işbu Anlaşmanın ilgili hükümlerine uygun olarak güncellemelerine ve güçlendirmelerine ve ayrıca iklim eylemi için uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesine yardımcı olacaktır.

MADDE 15

1. İşbu Anlaşmanın uygulanmasını kolaylaştırmak ve hükümleri ile uyumu desteklemek amaçlı bir mekanizma oluşturulmaktadır.
2. İşbu Maddenin fıkrası 1 hükmünde ifade edilen mekanizma uzman temelli ve kolaylaştırıcı nitelikte olacak ve şeffaf, tartışmadan kaçınan ve cezalandırıcı olmayan bir tutumla işlev gösterecektir. Komite Tarafların özel ulusal kapasitelerine ve koşullarına bilhassa dikkat edecektir.
3. Komite Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda kabul ettiği şekiller ve usuller çerçevesinde faaliyet gösterecek ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına yıllık olarak rapor sunacaktır.

MADDE 16

1. Sözleşmenin üst düzey organı olan Taraflar Konferansı işbu Anlaşması Taraflarının buluşması olarak işlev gösterecektir.
2. Sözleşmenin işbu Anlaşmaya taraf olan Tarafları Anlaşma Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının herhangi bir oturumundaki görüşmelerde gözlemci sıfatıyla yer alabilirler. Taraflar Konferansı Anlaşma Taraflarının buluşması olarak hareket ettiğinde karar alma sürecinde yalnızca Anlaşma Tarafları yer alabilecektir.
3. Taraflar Konferansı Anlaşma Taraflarının buluşması olarak hareket ettiğinde Sözleşmeye taraf olan ancak tarihte Anlaşmaya taraf olmayan bir Tarafı temsil eden Taraflar Konferansı Bürosu üyesi işbu Anlaşmanın Tarafları arasından seçilecek ek bir üyeye yerini bırakır.
4. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Anlaşmanın uygulanmasını düzenli olarak inceleyecek ve etkin uygulanması için kendi yetkileri dâhilinde gerekli kararları alacaktır. Kendisine Anlaşma tarafından verilen işlevleri yerine getirecek ve şu faaliyetleri gerçekleştirecektir:

(a) Anlaşmanın uygulanması için gerekli kabul edilen yardımcı organların kurulması,

(b) Anlaşmanın uygulanması için gerekli kabul edilen diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi.

5. Taraflar Konferansının usul kuralları ve Sözleşme kapsamında uygulanan finansal prosedürler Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından farklı bir karar alınmış olmadıkça, gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşma için de uygulanacaktır.
6. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumu Sekreteryaya tarafından işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini müteakip belirlenen Taraflar Konferansının ilk oturumuyla çakışacak şekilde organize edilecektir. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının müteakip olağan oturumları da Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca farklı şekilde öngörülmediği müddetçe Taraflar Konferansının olağan oturumlarıyla çakışacak şekilde toplanacaktır.
7. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının olağanüstü oturumları Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca gerekli görülecek diğer tarihlerde veya talebin Sekreteryaya tesliminden itibaren altı ay içinde Tarafların en az üçte birinin desteğini alması şartıyla herhangi bir Tarafın yazılı talebiyle toplanacaktır.
8. Birleşmiş Milletler ve uzmanlık kuruluşları ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ile bunların Sözleşmeye taraf olmayan üye veya gözlemci Devletleri Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı oturumlarına gözlemci sıfatıyla katılabilirler. İşbu Anlaşmada belirtilen hususlarda yeterliliğe sahip olan ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına gözlemci olarak katılma isteğini Sekreteryaya iletmış olan ulusal veya uluslararası, hükümete bağlı veya hükümet dışı her türlü kurum ve kuruluş Tarafların en az üçte biri itiraz etmedikçe oturuma katılabilirler. Gözlemcilerin kabul edilmesi ve katılımı işbu Madde fıkrası 5 hükmünde belirtilen usule tâbi olacaktır.

MADDE 17

1. Sözleşmenin Madde 8 hükmünde kurulan Sekreteryaya işbu Anlaşmanın Sekreteryası olarak görev yapacaktır.
2. Sözleşmenin sekreteryanın görevleri hakkındaki Madde 8, fıkrası 2 hükmü ve Sekreteryanın çalışmasına ilişkin düzenlemelere dair Madde 8, fıkrası 3 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır. Bunların yanı sıra Sekreteryaya kendisine işbu Anlaşma tahtında ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca verilen diğer görevleri de ifa edecektir.

MADDE 18

1. Sözleşmenin Madde 9 ve 10 hükümleri gereğince kurulan Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ işbu Anlaşma yönünden Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ olarak işlev gösterecektir. Sözleşmenin

bu iki organın işleyişine ilişkin hükümleri gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır. Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ toplantılarının oturumları Sözleşmenin Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ toplantılarıyla çakışacak şekilde organize edilecektir.

2. Sözleşmeye taraf olup da işbu Anlaşmaya taraf olmayan Taraflar yardımcı organların herhangi bir oturumdaki görüşmelere gözlemci sıfatıyla katılabilirler. Yardımcı organlar işbu Anlaşmanın yardımcı organları olarak hareket ettiğinde karar alma sürecinde yalnızca Anlaşma Tarafları yer alabilecektir.

3. Sözleşmenin Madde 9 ve 10 hükümlerince kurulan yardımcı organlar görevlerini işbu Anlaşmaya ilişkin konularda yerine getirirlerse Sözleşmeye taraf olan ancak o tarihte Anlaşmaya taraf olmayan bir Tarafı temsil eden yardımcı organ büroları üyesi işbu Anlaşmanın Tarafları arasından seçilecek ek bir üyeye yerini bırakır.

MADDE 19

1. Sözleşme tarafından veya Sözleşme gereğince kurulmuş olan ancak işbu Anlaşmada belirtilmeyen yardımcı organlar ve diğer kurumsal düzenlemeler Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının vereceği karar doğrultusunda işbu Anlaşmaya hizmet edeceklerdir. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı bu yardımcı kurumlar ve diğer kurumsal düzenlemeler tarafından yerine getirilecek görevleri tanımlayacaktır.

2. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı bu türden yardımcı organlar ve kurumsal düzenlemeler yönünden ek kurallar da getirebilir.

MADDE 20

1. İşbu Anlaşma imzaya açık ve Sözleşmeye taraf olan Devletlerin ve bölgesel ekonomik işbirliği örgütlerinin onaylanmaya, kabul edilmeye ve tasdiğe tâbi olacaktır. New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde 22 Nisan 2016 tarihinden 21 Nisan 2017 tarihine kadar imzaya açık tutulacaktır. Bundan sonra da imzaya kapandığı tarihin ardından Anlaşmaya iltihak etmek mümkün olacaktır. Onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgeler Kayıt Bürosunda saklanacaktır.

2. Üye Devletlerinden hiçbirisi Taraf olmadığı halde işbu Anlaşmaya taraf olan bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri de işbu Anlaşma çerçevesindeki tüm yükümlülüklere tâbi olacaktır. Bölgesel ekonomik işbirliği örgütünün bir veya daha fazla üye Devletin işbu Anlaşmaya taraf olmaları halinde işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerin hangilerini üstleneceklerini o örgüt ve üye Devletleri karar verecektir. Böyle durumlarda örgüt ve üye Devletler işbu Anlaşma çerçevesindeki hakları eşzamanlı olarak kullanamayacaklardır.

3. Onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgelerinde bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri işbu Anlaşma tarafından düzenlenen konularda yetkin olduklarını beyan edeceklerdir. Yetkinliklerinin kapsamında herhangi bir esası değişiklik olması halinde bu örgütler Kayıt Bürosunu, Kayıt Bürosu da Tarafları bilgilendirecektir.

MADDE 21

1. İşbu Anlaşma onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgelerin Sözleşmenin küresel sera gazı emisyonları toplamının tahminen en az yüzde 55'ine tekabül den en az 55 Tarafınca Kayıt Bürosuna teslim edilmesi tarihinden sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

2. Yalnızca işbu Madde fıkra 1 hükmünün amacı yönünden "küresel sera gazı emisyonları toplamı" Sözleşmenin Taraflarının işbu Anlaşmayı kabul ettikleri tarihte veya daha öncesinde ilettikleri en güncel miktar anlamına gelecektir.

3. İşbu Anlaşmayı bu Maddenin fıkra 1 hükmünde belirtilen şekilde yürürlüğe girdikten sonra onaylayan, kabul eden, tasdik eden veya Anlaşmaya iltihak eden Devletler veya bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri için işbu Anlaşma o Devletin veya bölgesel ekonomik işbirliği örgütünün onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgelerini teslim etmeleri tarihinden sonraki on üçüncü gün geçerli hale gelecektir.

4. İşbu Madde fıkra 1 hükmünün amacı yönünden bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri tarafından teslim edilen belgeler üye Devletleri tarafından teslim edilmiş belgelere ek sayılmayacaktır.

MADDE 22

Sözleşmenin Sözleşme değişikliklerinin kabulüne ilişkin Madde 15 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır.

MADDE 23

1. Sözleşmenin Sözleşme eklerinin ve eklerde değişikliklerin kabulüne ilişkin Madde 16 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır.

2. İşbu Anlaşmaya yapılan ekler Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ve işbu Anlaşmaya yapılan atıflar, aksi açıkça ifade edilmiş olmadıkça, eklerine de atıf yapıldığı anlamına gelecektir. Bu ekler bilimsel, teknik, usulü veya idari nitelikte olup betimleyici işleve sahip listeler, formlar ve sair materyallerle sınırlı tutulacaktır.

MADDE 24

Sözleşmenin uzlaşmazlıkların çözümlenmesine ilişkin Madde 14 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır.

MADDE 25

1. İşbu Maddenin fıkra 2 hükmünde belirtilen haller dışında her bir Tarafın bir oy hakkı bulunacaktır.

2. Bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri kendi yetkinlik alanlarındaki oylamalarda işbu Anlaşmaya taraf üye Devletlerinin sayısı kadar oy hakkına sahip olacaktır. Üye Devletlerden herhangi birisi oy kullanıyorsa bölgesel ekonomik işbirliği örgütü, bölgesel ekonomik işbirliği örgütü oy kullanıyorsa üye Devletler oy kullanma haklarından feragat edecektir.

MADDE 26

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Anlaşmanın Kayıt Bürosu sıfatıyla hareket edecektir.

MADDE 27

İşbu Anlaşmaya herhangi bir çekince konulamaz.

MADDE 28

1. İşbu Anlaşmanın Tarafları Anlaşmanın kendisi için geçerlilik kazandığı tarihten üç yıl sonra istedikleri tarihte ve Kayıt Bürosuna yazılı bildirimde bulunmak suretiyle işbu Anlaşmadan çekilebilirler.
2. Bu çekilme yazılı bildirim Kayıt Bürosunca teslim alındığı tarihten bir yıl sonra ve en geç çekilme bildiriminde belirtilen tarih itibariyle geçerlilik kazanacaktır.
3. Sözleşmeden çekilen Taraflar işbu Anlaşmadan da çekilmiş kabul edileceklerdir.

MADDE 29

İşbu Anlaşmanın her biri belge aşı hükmündeki Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri nezdinde saklanacaktır.

İki bin on beş yılı Aralık ayının bu on ikinci gününde, Paris'te **AKDEDİLMİŞTİR.**

İşbu Anlaşma aşağıda imzası bulunan ve imza yetkisini haiz kişiler imzasıyla **TASDİK EDİLMİŞTİR.**

📍 İnkılap Sokak 26\4 Kızılay Ankara ☎ +90 (312) 425 7764 ✉ iletisim@ekolojikolektifi.org
🌐 ekolojikolektifi.org 🐦 @ekolojikolektif 📘 ekoloji.kolektifi